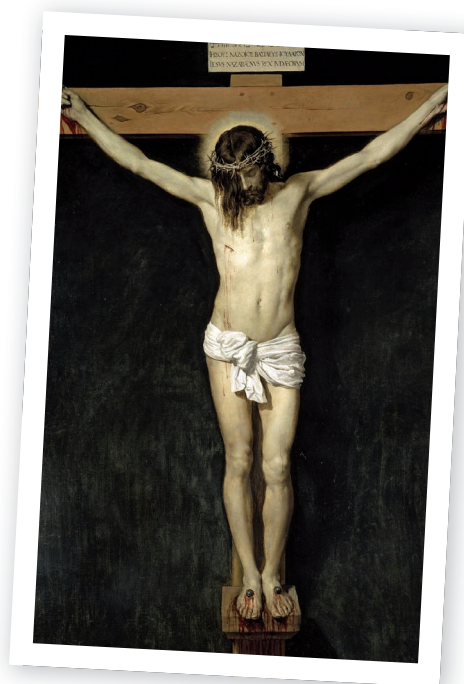

V souvislosti se snahou působit na školní mládež, ale především s oslavami nejdůležitějších křesťanských svátků (Velikonoc) se pozvolna rozvíjela **dramatická tvorba**. Zprvu ji reprezentují **pašijové hry** (o umučení Ježíše Krista). Postupně získávaly oblibu tzv. **hry tří Marií**, předváděné v klášterním prostředí i na veřejnosti (ve městech). Vycházely z biblických vyprávění o nákupu a přípravě rituálních mastí určených k pomazání Ježíšova mrtvého těla. Stěžejní okamžik představovalo v těchto hrách objevení prázdného Spasitelova hrobu a zjištění, že Vykupitel lidstva a Boží Syn *Ježíš Kristus* vystoupil na nebesa ke svému *Otci*.

S rozvojem měst se pozvolna projevovala **snaha bavit** člověka a více se věnovat nejen potřebám stavovským, společenským a náboženským, ale hlavně osobním (i literárně). V tomto ohledu je důležitá **Kniha pravé lásky** ze 14. stol., dílo španělského (kastilského) autora **Juana Ruize** [chuaa]. Spojuje silně alegorické žánry (bajku, zvířecí epos), má autobiografické rysy, neboť autor chtěl zcela nepochybně bavit, ale také vychovávat a poučovat. Vytvořil překrásnou, umělecky působivou obraznou sondu do společnosti vrcholného středověku.

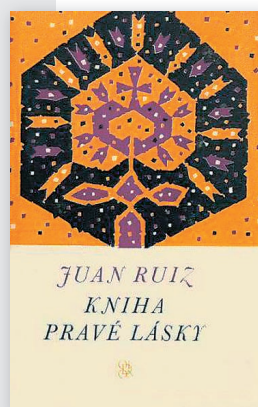

Latinské „passio“ znamená umučení, bolest, utrpení.

Juan Ruiz: Příklad o moci peněz (14. stol., úvodní verše)

Peníze jsou mocný mistr, proto je má kdekdo rád,
bezcecnému dají cenu, hlupákovi doktorát,
rozvazují němým jazyk, chromé učí utíkat,
ba i ten, kdo ruce nemá, chce jich plné hrsti brát.
I kdyby byl velký tupec, i kdyby byl sprostý chám,
sotva přijde k penězům, je učenec a jemnostpán;
čím větší statky vládneš, tím více jsi uctíván,
ale když máš prázdný měsíc, vládne tebou jiný pán.
Jestliže máš spoustu peněz, koupíš velké štěstí za ni,
od papeže prebendu a blaženství až do skonání,
za peníze koupíš nebe, za ně je i spása k mání,
neboť kde je hodně peněz, tam je boží požehnání.

Z výboru *Kniha pravé lásky* (1979; přeložil A. Přidal)

Svatý Jan z Damašku, byzantský teolog a mnich, tzv. učitel církve

Do evropského literárního vývoje zasáhla i **byzantská literatura**. České a moravské prostředí ovlivňovala již od 9. stol., kdy přišli na Moravu Konstantin s Metodějem.

V naší kultuře se však neodrážely jenom staré byzantské legendy – během 14. stol. byl také v Čechách přeložen duchovní román **Barlaam a Josafat** (7. stol.) připisovaný **Janovi z Damašku**. Autor v něm spojoval prvky křesťanské a buddhistické víry v milém příběhu mladého prince a asketického poustevníka *Barlaama*.

Z byzantského prostředí pronikaly do Evropy již od raného středověku kromě dalších děl i překlady a úpravy rozličných **právních a mravoučných spisů**.

askeze – přísný způsob života spojený s odříkáním a zdrženlivostí;
asketický – odříkavý, zdrženlivý

Jan z Damašku: Barlaam a Josafat (7. stol., úryvek)

Poustevník Barlaam obrací prince na křesťanskou víru. Vysvětluje mu nástrahy světa, varuje ho před upřednostňováním tělesných rozkoší, kterým dávají naivní, nezkušení a nevěřící lidé přednost před duchovní čistotou.

Takoví světa milovníci podobni jsou jednomu, jenžto utíkal před jednorožcem, a utíkaje upadl v nějakou velikou jámu, a letě chytíl se rukama některakého stromu, takže nohama na suk vstoupil. I zdálo mu se, by tu již mohl pokoj míti. A vzhlednuv dolů po kmeni, uzřel dvě myši, jednu bílou a druhou černou, any u kořena hryzly bez přestání kmen toho stromu, a již ho mnoho uhlodaly byly, že již skoro měly dohrýzti, aby se všecek strom převrátil. Uzřel také před sebou draka hrozného, an ústa rozčísil a zívá naň hledě a chtě jej zhltni, když strom padne. Uzřel také čtyři hadové hlavy, any sípí proti sobě, vadíce se tu blízko u noh jeho na tom stromu. Pak vzezřev nad se, uzřel medové krápek, any kapou z větví toho stromu. A zapomenuv všeho svého nebezpečství, počal sahati těch krápek medových a velmi nebezpečně. I počal Barlaam to podobenství vykládati řka: To podobenství jest těch, jižto jsou se oddali na marnost tohoto světa, pro malou lahůdku světskou vážíce se nebezpečství velikého. Nebo tento jednorožec nese podobenství smrti, ježto vždy stihá člověka chtěc pohubiti. A tento svět jest jáma, a strom na němžto stojíme, jest čas života našeho, a toho den a noc ujímá na všakou chvíli, jako ony dvě myši černá a bílá, ježto ustavičně hryží onen strom. A již jsou ho tolik uhlodaly, kolik jest již minulo času, jakž jsme živi; a tak již snad skoro ostatek dohlodají. Čtyři ony hadové hlavy, ježto sípí proti sobě, jsou čtyři elementové, z nichž jest tělo, jižto jsou protivní sobě v horkosti, v studenosti, v mokrosti, v suchosti. A jakž bude jedno z těch přemoženo, tak zhyne náš život. A pak onen drak znamená pekelnou propast, ježto jest vždy jako ústa otevřela chtěc každého pohltni. A ony medové krápek jsou libostné věci tohoto světa, pro něž nemoudří jich sahajíce nepomní svého nebezpečství velikého.

Z výboru Próza z doby Karla IV. (1938; uspořádal J. Vilikovsky)

S neustále se rozvíjejícími obchodními zájmy měšťanstva šly ruku v ruce záměry papežského dvora a vysokých církevních hodnostářů. Vznikající texty se orientovaly **na poznávání dalekých krajů**, jejichž kontaktování bylo důležité nejen pro obchod (námořní doprava zboží z východu), nýbrž i pro šíření křesťanské víry a prosazování politických a mocenských zájmů. Zejména do oblastí daleké *Asie* byla vysílána různá poselstva, aby zprostředkovávala obchodní, náboženské, politické i kulturní styky. Někteří členové těchto misí literárně zpracovali zážitky ze svých cest formou **cestopisných próz**. Všimli se především exotických, pro Evropu neznámých skutečností. Asi nejslavnějším dílem tohoto charakteru je **Milion** z konce 13. stol., který napsal benátský kupec a cestovatel **Marco Polo**. České veřejnosti však není prakticky vůbec známo,

Ukázka z rukopisu Marca Pola Milion